

ZELENÁ INFRASTRUKTURA VE VEŘEJNÉM PROSTRANSTVÍ MĚST A OBCÍ – DOTAČNÍ MOŽNOSTI Z IROP

Ondřej Pešek

Evropská komise dne 1. 7. 2022 schválila Integrovaný regionální operační program (IROP) pro období 2021–2027, který spravuje Ministerstvo pro místní rozvoj. Součástí Programového dokumentu IROP je také specifický cíl 2.2 s názvem „Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezení všech forem znečištění“ (SC 2.2 IROP) a podpora veřejných prostranství.

IROP bude ve SC 2.2 nově podporovat aktivitu s názvem „Zelená infrastruktura ve veřejném prostranství měst a obcí“. Připraveno je 13,8 mld. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR). Intervence budou zaměřeny zejména na podporu zelené infrastruktury měst a obcí jako součást staveb krajinářské architektury ve smyslu revitalizace veřejných prostranství, která je v souladu s doporučeními Evropské komise ve Zprávě o ČR 2019. Ta zdůrazňuje podporu zelené infrastruktury v městském prostředí jako prioritní investiční potřebu pro zlepšení biologické rozmanitosti a snížení znečištění v těchto územích, rovněž navrhuje investovat do hospodaření se srážkovou vodou v městských oblastech pro předcházení rizikům a zvýšení odolnosti vůči katastrofám.

Mezi problémové oblasti, které je potřeba řešit a které byly identifikovány na národní úrovni jako prioritní k podpoře z fondů EU v IROP pro budování zelené infrastruktury ve městech a obcích, patří zejména:

- nevyhovující prostředí měst a absence kvalitních a funkčních prvků zelené infrastruktury jako součást staveb krajinářské architektury ve veřejném prostranství měst a obcí;
- vysoký podíl ploch se zpevněným nepropustným povrchem bez souvisejícího hospodaření a nakládání se srážkovou vodou;
- vzájemná funkční nprovázanost existujících prvků vegetace v sídlech a zhoršující se podmínky pro přírodní složku ve veřejných prostranstvích jako důsledek předchozího nekonceptního rozvoje a nedostatečné údržby sídelní zeleně a veřejných prostranství;
- nevyužívané prostory a plochy v urbanizovaném území vhodné k vytvoření kvalitního veřejného prostranství se záměrným a funkčním systémem zelené infrastruktury;
- neuspokojivý volnočasový potenciál veřejných prostranství zejména ve větších městech;
- znečištění ovzduší nebezpečné pro zdraví lidí;
- hluk ve veřejném prostranství;
- nedostatek vody a špatné hospodaření se srážkovou vodou (rychlý odtok, znečištění).

Očekávanými přínosy investic jsou:

- plošný i kvalitativní rozvoj zelené infrastruktury ve stavbách krajinářské architektury pro dlouhodobý udržitelný rozvoj měst a obcí;
- snížení znečištění ovzduší a vody;

- snížení hlučnosti;
- snížení dopadů tepelných ostrovů ve městech a obcích;
- zvýšení efektivity hospodaření se srážkovou vodou v městských oblastech, podpora opatření k zasakování a zadržování vody ve městech a obcích;
- přizpůsobování se změně klimatu ve městech a obcích;
- zachování a zvýšení biologické rozmanitosti vegetace a živočichů ve městech a obcích;
- zlepšení kvality života a zvýšení volnočasového potenciálu v sídelním veřejném prostoru ve městech a obcích za pomoci zkvalitňování veřejných prostranství investicemi do stávajících veřejných prostranství a do nevyužívaných ploch pro jejich nové (opětovné) využití.

Monitorovací výbor IROP schválil dne 12. 7. 2022 specifická kritéria přijatelnosti, města a obce mají tedy k dispozici kritéria, podle kterých budou projekty hodnoceny. Kritéria byla připravována ve spolupráci se Svazem měst a obcí ČR, Sdružením místních samospráv ČR, Národní sítí místních akčních skupin ČR, Ministerstvem životního prostředí, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), Státním fondem životního prostředí ČR (SFŽP), Odborem územního plánování MMR, Českou komorou architektů (ČKA), Společností pro zahradní a krajinářskou tvorbu a s dalšími odborníky na problematiku veřejných prostranství, zelené infrastruktury a hospodaření se srážkovou vodou.

Plán vyhlášení výzev na podporu zelené infrastruktury ve veřejném prostranství měst a obcí směřuje na prosinec 2022. Podrobnosti výzvy budou zveřejněny s jejím vyhlášením. Příjem žádostí o podporu je plánován do prosince 2023. Obce mají tedy prostor pro přípravu projektů a jejich konzultace. Žádat mohou obce, kraje, organizace zřizované nebo zakládané obcemi/kraji, církve, církevní organizace, OSS, PO OSS, veřejné a státní vysoké školy, státní podniky, státní organizace i veřejné výzkumné instituce. V hlavním městě může žádat jak Praha, tak samostatně její městské části.

IROP bude podporovat ucelené (komplexní) projekty veřejných prostranství zaměřené na zelenou infrastrukturu (modrou i zelenou složku), ozelenění, biodiverzitu a související opatření v řešeném území nezbytná pro rozvoj a zlepšení kvality ekosystémových služeb měst a obcí. Pro řešené území bude nutné mít zpracovanu buď územní studii řešící veřejné prostranství

registrovanou v Evidenci územně plánovací činnosti, regulační plán nebo urbanistickou/architektonickou studii/koncepci veřejného prostranství zpracovanou autorizovaným architektem ČKA nebo vzniklou na základě soutěže uspořádané v souladu se soutěžním řádem ČKA. Vždy se však musí jednat o veřejné prostranství a podpora z IROP bude směřována pouze do zastavěného území a zastavitelných ploch. IROP nebude podporovat projekty řešící izolovaně pouze vegetaci, vodní toky a vodní plochy a nebude podporovat projekty ve volné krajině.

Podpora veřejných prostranství je vázána na cíl politiky 2 s názvem „Zelenější, bezuhlíková Evropa“, respektive „Zelenější, bezuhlíkové Česko“, a SC 2.2 IROP v aktivitě „Zelená infrastruktura ve veřejném prostranství měst a obcí“ musí reflektovat nastavení tohoto cíle politiky. Specifická kritéria obsahují podrobná kritéria pro zeleň a přírodní vodní prvky. Tyto aspekty bude posuzovat AOPK ČR a povinnou přílohou k žádosti o podporu bude stanovisko AOPK ČR. Specifická kritéria dále obsahují podrobná kritéria pro hospodaření se srážkovou vodou navržená SFŽP. Doporučujeme městům a obcím, ať své projekty konzultují s projektanty a odborníky na hospodaření se srážkovou vodou. Bez nastavení těchto kritérií by nebylo možné uvedené finanční prostředky z Evropské unie čerpat.

Doprovodnou částí projektů může být veřejná a technická infrastruktura v limitu 10 % výdajů na projekt. Například tedy mobiliář (lavičky, stojany na kola aj.) budou financovány v tomto limitu. Limit je vázán na cíl politiky 2, ve kterém nelze financovat výdaje bez přímé vazby na boj proti klimatické změně. Příkladem projektu může být revitalizace náměstí na základě architektonické soutěže a diskuse s veřejností řešící výměnu nevhodného povrchu za povrch umožňující vsakování a čištění srážkové vody, tvorbu nebo rozšiřování zelených ploch, instalaci retenční nádrže se závlahovým systémem, výsadbu stromů a další vegetace, umístění vodních prvků, přístřešku se zelenou střechou a fotovoltaickými panely, solární prvky ve veřejném prostranství, výdaje spojené se vznikem nízkoemisních zón, zkvalitnění ekosystémových služeb, opatření ke zvyšování kvality ovzduší a opatření ke snižování

hluku. Dalším příkladem může být revitalizace řešící úpravu ploch industriálních zón, brownfieldů, opuštěných kasáren v širším centru města na základě územní studie veřejného prostranství a diskuse s veřejností – revitalizace území a vznik parku, propojení centra města přes park do okolní krajiny, výsadba stromů a vegetace, průlehy pro zasakování srážkových vod, vznik vodní plochy a zkvalitnění ekosystémových služeb.

Za uvedených podmínek budou veřejná prostranství podporována v SC 2.2 IROP také prostřednictvím nástroje ITI (Integrované územní investice) v metropolitních oblastech a aglomeracích. Veřejná prostranství budou pak také podporována prostřednictvím komunitně vedeného místního rozvoje (specifický cíl 5.1 IROP – CLLD) v aktivitě „Revitalizace veřejných prostranství měst a obcí“. Tato aktivita není tak striktně svázána kritérii pro zeleň a hospodaření se srážkovou vodou, protože se nejedná o cíl politiky 2. Nebude uplatňován limit na výdaje na veřejnou a technickou infrastrukturu a jsou zredukována i další kritéria hodnocení. Tato podpora je však určena pouze pro města a obce do 25 tis. obyvatel ve vazbě na strategii místních akčních skupin.

Konzultace k IROP zajišťuje Centrum pro regionální rozvoj ČR a tazatelé mohou pokládat dotazy prostřednictvím Konzultačního servisu IROP (<https://www.crr.cz/irop/konzultacni-servis-irop/>) a v případě dotazů k zeleni a přírodním vodním prvkům bude konzultace poskytovat AOPK ČR.

Podrobnosti k IROP 2021–2027, včetně harmonogramu výzev 2022, naleznete na: <https://irop.mmr.cz/cs/>. Kritéria hodnocení jsou zveřejněna zde: <https://irop.mmr.cz/cs/irop-2021-2027/hodnotici-kriteria-system-hodnoceni-a-schvalovani>.

Podpora zelené infrastruktury a veřejných prostranství v IROP 2021–2027 navazuje na podporu tvorby územních studií, regulačních plánů a územních plánů v období 2014–2020. IROP v období 2014–2020 podpořil celkem 214 projektů na tvorbu dokumentů územního rozvoje v hodnotě 241 mil. Kč (206 mil. Kč z EFRR).

*RNDr. Ondřej Pešek
Odbor řídicího orgánu IROP
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

Green infrastructure in urban public space: subsidies available from IROP, by Ondřej Pešek

The European Commission approved the Integrated Regional Operational Programme for 2021–2027 on 1 July 2022. Administered by the Ministry for Regional Development, one of the components of the Programme Document is support for public space and the specific objective 2.2 entitled Protection and enhancement of biodiversity, nature protection and green infrastructure and reduction of all forms of pollution in urban settings.